

KREŞEVLYAKOVIČ, Hamdiya (1888-1959)

Boşnak asıllı tarihçi ve âlim.

17 Eylül 1888'de Saraybosna'da doğdu. Rüşdiyeyi, Ticaret Meslek Okulu'nu (Trgovnačka Škola) ve Öğretmen Okulu'nu (Učiteljska Škola) Saraybosna'da tamamladı. 1912'de aynı şehirdeki bir ilkokulda öğretmenlik görevine başladı. 1918'de I. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru Saraybosna'daki ekonomik krizden dolayı Saraybosna ilkokulları öğrencileri geçici olarak Vinkovci'ye (Hırvatistan) nakledilince 1919 yılının ortalarına kadar orada ikamet etti ve daha sonra Saraybosna'ya döndü. Önce Ticaret Meslek Okulu'nda, ardından Öğretmen Okulu'nda hoca oldu, burada 1929'un sonuna kadar görev yaptı. Aynı yıl içinde Surdulica'ya (Doğu Sırbistan) gönderilmesi kararına itiraz edip bu görevi kabul etmedi. 1932'de emekliye ayrıldı. 1941'de yeniden Öğretmen Okulu'na hoca olarak tayin edildi. 1945 yılında Saraybosna'daki İkinci Erkek Lisesi'nde (Druga Muška Gimnazija u Sarajevu) hocalığını sürdürdü. 1947'de kurulan Bosna-Hersek Tarihî Eserleri Devlet Koruma Derneği'nin (Zemaljski Zavod za Zaštitu Spomenika Kulture Bosne i Hercegovine) ilmi danışmanı oldu. Buradaki görevi ölümüne kadar devam etti. Çeşitli yerlerde yayımladığı makaleleri dolayısıyla 1939'da Zagreb'deki Yugoslavya İlimler ve Sanatlar Akademisi'nin (Jugoslavenska Akademija Znanosti i Umjetnosti-Zagreb [JAZU]) müellif kadrosuna alındı. Böyle bir kadro ilk defa Boşnak asıllı bir müslümana veriliyordu. Bugünkü Bosna - Hersek İlimler ve Sanatlar Akademisi'nin (Akademija Nauka i Umjetnosti Bosne i Hercegovine [ANU BiH]) nüvesi olan ve 1952'de kurulan Bosna-Hersek İlmî Derneği'nin (Naučno Društvo Republike Bosne i Hercegovine) dâimî üyeliğini kazanıp müessesenin başkan yardımcılığı görevini de üstlendi. Ağustos 1959'da Saraybosna'da vefat etti.

Bosna-Hersek tarihiyle ilgili çalışmalar yapan Kreşevlyakovič, Osmanlı tarihi ve özellikle Saraybosna hakkında eserler kaleme almıştır. Bu konularda arşiv araştırmaları yapması ve Saraybosna Şeriat Mahkemesi sicillerini gözden geçirmesi kendisine bu sahada öncülük rolü kazandırmıştır. Bilhassa muhtelif şehir ve yerleşim birimleri hakkında hazırladığı monografiler o dönemin Bosna-Hersek tarihi için önemlidir. Türkçe ve Almanca da

bilen Kreşevlyakovič'in ilmi dergilerde 350'yi aşkın makalesi yayımlanmış, *Hrvatska Enciklopedija*'da çeşitli maddeler yazmıştır (Zagreb 1941, I, 8, 105; Zagreb 1942, IV, 395).

Eserleri. *Esnafi i Obrti u Bosni i Hercegovini 1463-1878* (1463-1878 yılları arasında Bosna - Hersek'te esnaf ve zanaatlar) (Zagreb 1935; 2. bs., Sarajevo 1961); *Hamami u Bosni i Hercegovini 1462-1916* (1462-1916 yıllarında Bosna - Hersek'te hamamlar) (Beograd 1937); *Vodovodi i Gradnje na Vodi u Starom Sarajevu* (eski Saraybosna'da su kanalizasyonu ve sular üzerindeki tesisler) (Sarajevo 1939); *Kapetanije u Bosni i Hercegovini* (Bosna - Hersek'teki kaptanlıklar) (Sarajevo 1954, 1982); *Hanovi i Karavansaraji u Bosni i Hercegovini* (Bosna - Hersek'teki hanlar ve kervansaraylar) (Sarajevo 1957); *Vojno-Geografski Opis Bosne Pred Dubički Rat od 1785. Godine* (1785'teki Dubica savaşıdan önce Bosna'nın askerî-coğrafi durumu) (Sarajevo 1957; Hamdija Kapidžić ile birlikte); *Esnafi i Obrti Starom Sarajevu* (eski Saraybosna'da esnaflar ve zanaatlar) (Sarajevo 1958); *Travnik u Prošlosti 1464-1878* (1464-1878 yılları arasında Travnik'in geçmişi) (Travnik 1961; Derviş Korkut ile birlikte); *Sarajevo za Vrijeme Austro-Ugarske Uprave (1878-1918)* (1878-1918 yıllarında Avusturya-Macaristan idaresinde Sarajevo; Sarajevo 1969).

Bunların dışında daha az hacimdeki bazı eserleri de şunlardır: *Kratak Pregled Hrvatske Knjige u Herceg-Bosni od Najstarijih Vremena do Danas* (en eski dönemlerden günümüze kadar Hersek-Bosna'da Hırvatça eserlere kısa bir bakış) (Sarajevo 1910, 1912, 1914); *Štamparije u Bosni za Turskog Vremena 1529-1878* (1529-1878 yılları arasında Türk döneminde Bosna'daki matbaalar) (Zagreb 1920); *Zemljopis Trgovine i Prometa za Trgovačke Škole* (Ticaret Meslek okulları için ticaret ve kâr zemini; Sarajevo 1924, 1927); *Husein Kapetan Gradaš čević-Zmaj od Bosne. Uz 100 Godišnjicu Njegovog Pokreta* (Hüseyin Kaptan Gradašević-Bosna kahramanı. Hareketinin 100. yıl dönümü; Sarajevo 1931); *Dževdet Pašina Pisma o Bosni iz 1864 Godine* (1864 yılına ait Bosna hakkındaki Cevdet Paşa'nın mektupları) (Sarajevo 1932); *Bitka pod Banjom Lukom 4. VIII. 1737* (4 Ağustos 1737'de Banyaluka savaşı) (Sarajevo 1939); *Čengici-Prilog Proučavanju Feudalizma u Bosni i*

Hercegovini (Çengiç Beyleri – Bosna-Hersek'teki feodalizm araştırmaları) (Sarajevo 1959; trc. İ. Eren, İstanbul 1960).

Kreşevlyakovič'in ölümünün 30. yıl dönümü münasebetiyle söz konusu eserlerle çeşitli dergi ve gazetelerdeki makalelerinin büyük bir kısmı Avdo Sućeska ve Enes Pelidija tarafından baskıya hazırlanmış ve *Kreševljakovič Hamdija-Izabrana Djela I-IV* adı altında Saraybosna'da Biblioteka Kulturno Nasljeđe serisi içerisinde neşredilmiştir (Veselin Masleša, Sarajevo 1991).

BİBLİYOGRAFYA :

Alija Bejtović, "Kreševljakovič Hamdija", *Sveznadar*, Zagreb 1954, s. 362; Hamid Begić, "Kreševljakovič Hamdija", *Leksikon Pisaca Jugoslavije*, Novi Sad 1987, III, 426; A. Sućeska-Enes Pelidija, *Kreševljakovič Hamdija-Izabrana Djela*, Sarajevo 1991, I, 5-17; IV, 297-328; Enes Pelidija, "Hamdija Kreševljakovič o Svojem Uzorima, Prijateljima i Saradnicima", *Istorijski Zbornik*, X/10, Banja Luka 1989, s. 189-193; Mahmud Traljić, *Istaknuti Bošnjaci*, Sarajevo 1998, s. 168-177; a.mlf., "Hamdija Kreševljakovič", *Bilten Društva Bibliotekara Bosne i Hercegovine*, V/7, Sarajevo 1959, s. 124-126; Kasim Gujić, "Hamdija Kreševljakovič, Bitka pod Banjom Lukom 4. VIII. 1737", *Obzor*, LXXVI/244, Sarajevo 1936, s. 244; Alija Nametak, "Naš Akademik", *Novi Behar*, XIII, 1/6, Sarajevo 1940, s. 17; a.mlf., "Merhum Hamdija Kreševljakovič", *Glasnik VIS*, sy. 10-12 (1959), s. 497-503; Edhem Mulabdić, "Hamdija Kreševljakovič, Član Jugoslavenske Akademije Znanosti i Umjetnosti u Zagrebu", *Novi Behar*, XIII, 1/6 (1939-40), s. 19-20; Muhamed Hadžija-hiç, "Pabirci iz Života i Rada Hamdije Kreševljakovića", a.e., XIII, 1/6 (1939-40), s. 31-35; "Bibliografija Štampanih Radova Hamdije Kreševljakovića", *Naše Starine*, VI, Sarajevo 1959, s. 11-20; Hamdija Kapidžić, "Hamdija Kreševljakovič", *Godišnjak Istorijškog Društva Bosne i Hercegovine*, X, Sarajevo 1959, s. 413-418; A. Babić, "Hamdija Kreševljakovič", *Radovi Naučnog Društva NR Bosne i Hercegovine*, XIII, Sarajevo 1960, s. 5-9; Seid Mustafa Traljić, "Hamdija Kreševljakovič", *Istorijski Zbornik*, sy. 1-4, Zagreb 1960, s. 337-340; D. Đuričković, "Hamdija Kreševljakovič kao Književni Istorikar", *Godišnjak Instituta za Jezik i Književnost*, VII, Sarajevo 1978, s. 233-251.

ENES PELIDIJA

KREUTEL, Richard Franz

(1916-1981)

Avusturyalı Türkolog.

Viyana'da doğdu. Viyana Üniversitesi'nin Klasik Filoloji ve Beden Eğitimi bölümlerinde okudu; öğrenciliği sırasında kendi kendine Türkçe öğrendi. Üniversiteyi bitirdiğinde II. Dünya Savaşı'nın baş-